

Kontor: Planter & Biosikkerhed

Dato: 11. april 2025

Møde i Arbejdsgruppen for Kartoffler 25/03-25
Mødet blev afholdt kl. 10-15 hos KMC, Herningvej 60, 7330 Brande

Deltagere fra erhvervet: Dan Stevnhoved, Søren O. Jørgensen, Christian Feder, Paul Lauritsen, Preben Kloster, Kim Madsen, Carl Heiselberg og Lars Bødker

Deltagere fra Landbrugs- og Fiskeristyrelsen (LFST): Kristine Riskær (mødeleder), Nana Rask, Marie-Louise Hinsch Teglgaard Nielsen og Sara Godthaab Dilling.

Tilføjelser til den kommenterede dagsorden fremgår i referatet i *kursiv*.

Beslutninger der blev truffet på mødet fremgår i referatet i *kursiv og understreget*.

Referat fra møde i Arbejdsgruppen for Kartoffler

Velkommen v. Kristine Riskær, Nyt fra styrelsen

Arbejdsgruppen bød nyt medlem, Dan Stevnhoved, velkommen.

LFST har siden udmelding om dannelse af Ministeriet for Grøn Trepert arbejdet med at få ressortdelingen på plads. Planter & Biosikkerhed ligger fortsat i Fødevareministeriet, mens tilskudsområdet (CAP) nu ligger i Ministeriet for Grøn Trepert i Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV).

Plantesundhedskontrollørerne er stadigvæk en del af Plantesundhedsmyndigheden (som ligger i Landbrugs- og Fiskeristyrelsen), og vi har fuld instruktionsbeføjelse over disse kontrollører. Alle plantesundhedskontrollørerne er officielt udpeget af Landbrugs- og Fiskeristyrelsen til at udføre opgaver som kompetent plantesundhedsmyndighed. Kontrollørerne er dog allokeret fysisk i t SGAV, og der er derfor indgået en samarbejdsaftale mellem de to ministerier og styrelser om opgaver og økonomi..

1. Punkter fra Planter og Biosikker

a. Beredskab for sektoren

Der er fra Landbrugs- og Fiskeristyrelsen samt fra Landbrug- og Fødevarer stor fokus på beredskab i landbrugssektoren. Dvs. at der også fra Planter og Biosikkerhed fremadrettet vil komme fokus på beredskabssituationer, der rækker ud over udbrud af karantæneskadegørere. Der vil komme et større fokus på beredskab på tværs af sektoren.

Der er også i en nordisk sammenhæng øget fokus på beredskab.

Der er eksempler på, at der flere steder i erhvervet, allerede er sat nødberedskaber op, men LFST opfordrer alligevel erhvervet til at øve sig og tænke i såkaldte sårbarheder (risici) og kontinuitetsplanlægning. Det er et stort område, der er svært at overskue, og det er svært at finde ud af, hvor man skal starte. LFST nævnte, at beredskabsøvelse også kan være taleøvelser, hvor en tænkt problematisk situation

tales igennem fra A til B med fokus på handlinger og vurderinger af hvordan man bedst kan forholde sig, hvis en sådan situation opstår.

I Danmark er vi ikke 'sultne nok' til at forestille os reelle kriser, og vi skal øve os på at komme ind i tankegangen om beredskab.

Der kommer et nyt NIS 2 direktiv om digital sikkerhed, der stiller store krav til de virksomheder, der vil være omfattet her. Ydermere er der kommet et CER-direktiv, der omhandler identifikation og evt. udpegning af Critical Resiliens Entities.

Erhvervet spurgte til, om der fra myndighedernes side også kigges på energiforbrug. Virksomheder der omlægger til elforbrug er mere udsatte i krisesituationer, hvis elnettet frakobles. Den grønne omstilling og forsyningssikkerheden i krisesituationer hænger ikke sammen, som det ser ud i dag. Samtidig påpegede erhvervet, at den tværgående kommunikation mellem myndigheder halter.

Det er Energistyrelsen, der har fokus på energi og forsyning, men det er også noget, som LFST har med i overvejelserne om en robust sektor. LFST nævnte, at interessen fra deres side udspringer i kraft af at kunne sikre fødevareforsyningen. Derfor er beredskabet for sektoren også en prioritet.

LFST vil fremadrettet have beredskab som et fast punkt på dagsordenen.

b. Resultat af avlskontrollen 2024

De endelige resultater af marksynet ligger på lfst.dk. [Resultater af avlskontrol 2024](#).

Der har i år været god overensstemmelse mellem anmeldelser og konklusion efter klassificering sammenlignet med sidste år. De fleste forskelle sker pga. tastefejl. Det er vigtigt, at anmeldelserne kommer på tidspunktet for lukning, så vores system kan gennemgå anmeldelsen for overensstemmelse med klassificeringen, og at vi kan nå at rette op på oplysningerne inden partiet skal afsted.

LSFT præsenterede data for avlen i 2024. Grafer og tal er vedlagt dette referat.

c. Jordprøver til Nederlandene

Der er kommet flere avlere til i år, som bidrager til stigningen i antal jordprøver.

Allerede nu er der anmeldt ca. 300 flere prøver end sidste år, og vi har haft kontakt med de avlere, som vi kan se, endnu ikke er begyndt at anmelde endnu.

Laboratoriet har prioriteret undersøgelsesprøver før nytår. Efter nytår har der været systemudfordringer, som har gjort, at LFST ikke kunne modtage analysesvar i systemet. Vi har modtaget analysebeviserne, som er sendt videre til de relevante avlere. Laboratoriet sender prøver afsted til to laboratorier i Nederlandene. Vi forventer at have alle analyser klar inden lægning.

LFST informerede om, at prøverne er afsendt til NL som følge af, at analyserne har været bagud ift. anmeldelser. Fødevarestyrelsens laboratorie (FVST Lab) har før årsskiftet prioriteret prøver fra LFST's undersøgelsesprogram som får medfinansiering, og derfor skulle afsluttes inden årets udgang. LFST har løbende møder med FVST Lab og burde tidligere have opfanget, at der var et problem.

Erhvervet udtrykte ærgrelse over processen, og at LFST ikke havde informeret om udfordringer. Manglende rettidige prøvesvar giver udfordringer ift. planlægning og

brug af markerne. Yderligere udtrykte erhvervet utilfredshed med den interne kommunikation mellem LFST og FVST Lab.

Vejret i år i marts har været favorabelt for lægning af kartofler, men avlerne mangler svar på deres jordprøver. Situationen i år er kritisk, og erhvervet lagde tryk på, at lignende situation ikke må ske igen. Planter & Biosikkerhed planlægger at følge situationen tættere til næste sæson.

Efter mødet har LFST udregnet den samlede stigning af anmeldelser til jordprøvetagning til at være 18,5% fra 2024-2025.

d. Status på PRM

Det polske formandskab har sat en effektiv mødekadence op og arbejder målrettet. Det er ikke muligt for medlemsstater at komme med skriftlige kommentarer efter møder med undtagelse af meget få artikler. Det gør det muligt for formandskabet at lukke artikler under møderne. Dette skaber hurtig og effektiv fremgang i forslaget. Da Danmark overtager EU-formandskabet 1.7.25, er vi nået til et punkt i forhandlingerne, hvor DK kun meget sparsomt skal tage ordet under forhandlingerne, men overveje om vi kan udtrykke dansk holdning ved at støtte andre medlemsstater, der har samme holdning. På samme måde skal vi også overveje, om vi kan afklare tekniske spørgsmål vha. andre medlemsstater.

LFST fortalte om arbejdet med PRM-forslaget og gjorde opmærksom på Danmarks rolle under dansk formandskab. Det blev forsøgt at tydeliggøre at PRM-forslaget handler om produktionen og markedsføringen (certificering af kvalitet) af læggekartofler. Regler om plantesundhed, karantæneskadegørere og regulerede ikke karantæneskadegørere (RNQP'er) bliver reguleret af plantesundhedsforordningen.

Yderligere gjorde LFST opmærksom på, at de har huller i viden omkring produktion og handel med læggekartofler. Erhvervet så det som en positiv ting at sige højt, så vi i samarbejde kan lukke eventuelle huller.

LFST har allerede rakt ud til erhvervet ved behov for faglig afklaring, og erhvervet opfordrede til at fortsætte med en sådan praksis.

LFST gjorde opmærksom på, at de meget specifikke krav til produktion og markedsføring af læggekartofler først kommer, når gennemførelsesretsakterne bliver præsenteret til diskussion.

e. PRM-workshop

Workshoppen blev afholdt d. 20. januar. Referat blev udsendt d. 21. februar. På workshoppen havde LFST forberedt en præsentation af nogle af de artikler fra forslaget, som giver udfordringer for LFST eller, som kan give udfordringer for kartoffelerhvervet. LFST præsenterede også, hvordan forslaget nemmest kunne læses af erhvervet. Der var udarbejdet en liste over relevante artikler, som LFST mener, at erhvervet med fordel kan have fokus på, når de læser forslaget. LFST vil gerne have feedback på denne workshop.

Erhvervet gav overordnet positive tilbagemeldinger på workshoppen. Det har været særligt værdifuldt for dem, at modtage konkrete eksempler på hvor erhvervet skal være opmærksomme. På samme tid kan det også vise sig at være en ulempe, da det

er LFST, der har udvalgt specifikke artikler. LFST kan derfor sagtens have overset noget, som er vigtigt for erhvervet.

Risikoen for at have overset noget ligger op til, at erhvervet forsat gør hvad de kan for at sætte sig ind i forslaget samtidig med, at LFST kan arrangere en workshop mere efter behov.

f. True potato seeds (TPS)

LFST ønsker at få en opdatering fra erhvervet på dette område.

Ideen er god, særligt i forhold til CO₂-regnskab og afgifter. Det er endnu ikke lykkedes, at lave TPS uden at der er genetisk drift. Brugen stiller store krav til produktionen af læggekartofler, da planterne skal plantes i pletter før de sættes på friland. Hvis brugen af TPS skal lykkes, skal der tænkes anderledes på produktion, da brugen af TPS i dag giver for stor variation, og planterne ikke er stabile nok. I forbindelse med TPS er den diploide plante at foretrække, men i den nuværende produktion er man afhængig af den tetraploide plante.

g. Møde i UNECE for læggekartofler

D. 18-20 marts deltager LFST i UNECE-møde for læggekartofler. Flere lande internationalt er samlet for at diskutere standarder for produktionskrav til læggekartofler, miniknolde og kerneplanter mv. ved international handel. Punkter som klimaforandringer, nye teknologier, sygdomme og true potato seeds vil også være på dagsordenen til drøftelse.

LFST berettede fra mødet.

UNECE-standarden for produktion af læggekartofler blev efter 3 år færdig revideret og skal godkendes på Working Party mødet til november, før den publiceres online. UNECE-gruppen blev enige om, at TPS ikke er en del af standarden, men at der på nuværende tidspunkt godt kan indledes et arbejde med at identificere de elementer af standarden, hvor TPS kan indarbejdes når det bliver relevant.

Fremdriften på positions papirer og miniguider som bl.a. guide til produktion af miniknolde, guide til prøvestørrelser ved kontroller, positions papir om jordbårne vektorer blev fremlagt. Nederlandene fremlagde deres erfaring og arbejde med TPS, mens New Zealand præsenterede og åbnede en diskussion om brugen af nye teknologier i læggekartoffelproduktionen. Det sidstnævnte omfattede bl.a. droner under vækst, optiske kamera ved sortering, samt DNA-analyser, der kan screene for tilstedeværelsen af sygdomme, som det blotte øje ikke kan se.

h. Mødekadence og form på møderne

LFST ønsker at drøfte kadencen og formen på arbejdsgruppemøderne. Er der behov for 2 årlige møder, eller kan vi gå ned til et? Skal de være fysiske, eller kan nogle holdes online? Kan møderne erstattes af skriftlige opdateringer? Hvad er behovet fra erhvervets side?

Erhvervet gav udtryk for, at det er vigtigt at fastholde minimum et årligt møde. hvor gruppen mødes fysisk.

LFST foreslog, at der bliver holdt to kortere online møder, der træder i stedet for det andet årlige møde. Det blev foreslået, at de to online møder bliver afholdt i hhv.

januar og september/oktober, mens det fysiske møde fortsat afholdes i marts. Erhvervet bakkede op om dette forslag.

Gruppen blev enige om, at "punkter til næste møde" skal være et fast punkt på dagsordenen fremover.

2. Punkter fra erhvervet

a. EU og national handlingsplan for kartoffelskimmel

På sidste møde blev det aftalt, at dette skal være et fast punkt på dagsordenen, så erhvervet løbende kan opdatere i sagen.

Fremlæggelse af status fra erhvervet.

EU-handlingsplan har ikke rykket sig. Nationalt er der lavet elementer, der skal ind i handlingsplanen. AKV, KMC Danespo og SEGES er i den gruppe. Det sker pga. udviklingen af resistens for kartoffelskimmel og nu også PFAS-pesticiderne.

Gruppen har lavet svarrapporter vedr. konsekvenser til ministerier og styrelser. Det er alvorlige konsekvenser, som er forsøgt kvantificeret. Gruppen ved ikke, hvor det vil ende, og svarene er baseret på en lang årrække af erfaring, men desværre ingen videnskabelig data.

Gruppen forsøger gennem svarene at gøre myndighederne opmærksomme på alvoren af situationen og tidsperspektivet for at kunne forædle robuste arter. Det vil tage 7-9 år før, der er opformeret nye sorter, der er robuste på dette område. Det vil være svært nogensinde at nå til et punkt, hvor der kan dyrkes kartofler uden nogen pesticider. Lige nu står erhvervet overfor en 7-9-årig periode, hvor de er sårbare, og hvor det kan gå stærk. De nye sorter kan have faldgruber, der giver uforudsigelighed. Erhvervet står uden tvivl overfor en sårbar situation særligt ift. sene sorter til industriel forarbejdning, og hele opformeringssystemet.

Kartoffelskimmel har været nedprioriteret, fordi der tidligere har været sprøjte muligheder, mens andre skadegørere har ligget højere på prioriteringslisten. Skimmelresistens er svært at lave, og der vil formegentligt være ændret for meget af genetikken til, at kartofflen vil kunne være en NGT1 plante. Den vil højst sandsynligt blive en NGT2 plante.

Mht. GMO og NGT-kartofler er det endnu uafklaret, hvordan sorter håndteres. Kan en GMO/NGT-sort være en essentiel afledt sort (EDV), så den ikke skal SES-afprøves på ny. Hvis ikke, hvordan håndteres en SES-afprøvning i forbindelse med NGT-planter?

3. Opfølgning fra sidste møde

a. Mulighed for dispensation for en 5. generation i præbasisavl

Det blev aftalt på sidste møde, at både erhvervet og LFST skulle gå i tænkeboks vedr. en mulig løsning på dette. LFST og erhvervet kan her præsentere deres fremskridt.

Fremlæggelse af fremskridt fra både erhvervet og LFST.

Erhvervet havde ikke vendt dette internt og berettede, at problematikken var gået lidt i sig selv i kraft af, at der ikke kunne gives dispensation for avlssæson 25. LFST spurgte, om dette var et punkt, arbejdsgruppe skulle gå videre med. Erhvervet mente ikke, at der var behov for dette.

Det blev aftalt, at hverken erhvervet eller LFST går videre med problematikken.

Andet:

Erhvervet indledte mødet med at berette, at der er udfordringer mht. udskiftningsreglerne, som kan give problemer i forhold til sortsrettigheder. Erhvervet gav udtryk for et ønske om færre men effektive kontroller fremfor mange mindre kontroller.

LFST fortalte, at de forventer, at køre kontrollen i 2026 og i mellemtiden vil kigge på principper for udvælgelsen af bedrifter til udskiftningskontrol, herunder områder med større risiko.

EVT.

Præbasis kontrol:

Erhvervet spurgte ind til, om praksis eller regler for kontrol i præbasismarkerne er ændret.

LFST berettede, at der hverken er ændret praksis eller regler.

Næste møde:

Det blev aftalt, at LFST udsender en doodle vedr. dato for næste møde.